

Projekt SPARTAK – Socijalno partnerstvo za razvoj i konkurentnost

(UP.04.2.1.03.0028)

MJERE ZA RJEŠAVANJE KLJUČNIH SEKTORSKIH PITANJA PRIJEDLOG SOCIJALNOG VIJEĆA PROJEKTA SPARTAK

Uvod

Projekt SPARTAK – Socijalno partnerstvo za razvoj i konkurentnost, usmjeren je ka rješavanju ključnih razvojnih problema Splitsko-dalmatinske županije vezanih za pitanje rada, zapošljavanja, konkurentnosti i održivog gospodarskog razvoja i financiran je iz Europskog socijalnog fonda. Cilj projekta je osnažiti socijalni dijalog između poslodavaca, javnog i civilnog sektora, kao i unaprijediti lokalnu i nacionalnu politiku i mjere radi osiguravanja kvalitetnijih uvjeta rada i poslovanja za tvrtke i njihove zaposlenike, korištenjem sinergije svih uključenih dionika. Socijalno vijeće projekta Spartak je nova platforma socijalnog dijaloga, sastavljena od predstavnika javnog sektora, civilnog društva i predstavnika poslodavaca koja na poticajan način povezuje sve ključne socijalne partnere na lokalnim, regionalnim i nacionalnim razinama. Cilj mu je unaprijediti kvalitetu socijalnog dijaloga u svrhu ostvarenja temeljnih razvojnih interesa i potreba kako bi se osigurao utjecaj na izmjenu i unapređenje politika i mjera.

Socijalno vijeće projekta Spartak u navedenom cilju nastoji utjecati na izmjenu i unapređenje politika i mjera i na taj način dati svoj doprinos u rješavanju temeljnih razvojnih interesa i potreba javnog, civilnog i privatnog sektora kao cjelokupne lokalne zajednice.

Splitsko-dalmatinska županija spada u red županija s negativnim saldom migracija i s trendom odljeva obrazovne i sposobne radne snage. Mnogi sektori se suočavaju s problemom nedostatka

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

radne snage što dovodi u pitanje održivost gospodarstva i lokalnih zajednica u cjelini. Nadalje, mnogi nezaposleni koriste više oblika socijalne pomoći pa predstavljaju opterećenje i obitelji i društvu. Stoga je nezaposlenima i dugotrajno nezaposlenima potrebna dodatna podrška u doseganju usklađenosti njihovih znanja, vještina i kompetencija s potrebama i trendovima na tržištu rada. Strukturni problemi na tržištu rada, unatoč iznimnim potencijalima i pozitivnim trendovima u određenim sektorima, su sve očitiji pa je potrebno djelovati sinergijski prema uvođenju skupa lokalnih i drugih politika i mjera kako bi se stvorio okvir za održiv gospodarski razvoj koji će omogućiti kvalitetno plaćena i održiva radna mjesta, a time i ostatak postojeće i privlačenje nove potrebne radne snage.

Područja koja imaju ključne razvojne izazove su:

- Građevinarstvo
- Turizam i ugostiteljstvo
- Brodogradnja i ostala industrija,
- Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura, prehrambena proizvodnja i prerada,
- IKT, inovativne i kreativne industrije
- Socijalne i zdravstvene usluge
- Obrazovanje
- Udruge i društveno poduzetništvo
- Lokalni održivi razvoj
- Zapošljavanje mladih, osoba s invaliditetom, starijih, dugotrajno nezaposlenih i drugih skupina u nepovoljnom položaju

U nastavku, detektiranje razvojnih pitanja u cjelini i po sektorima, te prijedlozi mjera za njihovo rješavanje.

Zajednička sektorska pitanja

U socijalnom dijalogu u širem smislu, kao akteri sudjeluju socijalni partneri (predstavnici poslodavaca, sindikata i vlasti) te nevladine udruge, civilni sektor, politički akteri, obrazovne ustanove, komore i sl. Razvoj radnih odnosa temelji se na jakim sindikatima, djelovanju radnika kroz radnička vijeća i sindikate, velikim socijalnim i radnim pravima, tripartitnom odnosu i dijalogu te razvijanju sektorskog djelovanja, uz posebnu pozornost prema politici plaća. Za radno-pravne odnose trebaju biti zainteresirani svi: radnici jer im čuvaju radna mjesta, mladi i nezaposleni jer im ih omogućavaju te umirovljenici jer veći broj zaposlenih osigurava sigurnost mirovinskog sustava. Svi navedeni akteri socijalnog dijaloga su bitni, jer u trenutku kad nema konflikta poželjno je otvoriti raspravu o pojedinom pitanju i dobiti stajalište struke, aktera politike, akademske zajednice, sindikata i poslodavaca.

Određene nacionalne politike odnosno zakonodavni okvir direktno utječu na funkcioniranje lokalne zajednice i gospodarstva u cjelini. To se odnosi prije svega na porezne propise, propise koji se odnose na rad i reprezentativnost sindikalnih i udruženja poslodavaca i sl.

Gospodarsko-socijalno vijeće županije

Temeljem Zakona o reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata, propisuju se kriteriji i postupak utvrđivanja reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, kriteriji i postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje te prava reprezentativnih udruga i udruga čija reprezentativnost nije utvrđena. Propisano je kako se na razini jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave može osnovati gospodarsko-socijalno vijeće radi utvrđivanja i ostvarivanja usklađenih aktivnosti u svrhu zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih prava, odnosno interesa radnika i poslodavaca u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) jedinici, vođenja usklađene gospodarske, socijalne i razvojne politike te poticanja sklapanja i primjene kolektivnih ugovora. Samo udruge kojima je utvrđena reprezentativnost na nacionalnoj razini, mogu biti u sastavu gospodarsko-socijalnog vijeća na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. S opadanjem sindikalnog članstva se suočavaju samo

sindikati koji umrežavaju realni sektor te u pojedinim slučajevima gube reprezentativnost sa svim posljedicama za radnike realnog sektora, osim sklapanja kućnih kolektivnih ugovora.

Prijedlog mjera

- Postaviti realnije kriterije za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata, koji uvažavaju lokalnu i sektorsku zastupljenost.
- Inicirati/sudjelovati u izmjeni Zakona o reprezentativnosti

Bipartitni socijalni dijalog

Reprezentativnost sindikata utječe i na kolektivno pregovaranje i zastupljenost u pregovaračkom odboru za kolektivno pregovaranje, a isto je propisano Zakonom o reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata.

Radnici realnog sektora su sindikalno organizirani u zanemarivom postotku, za razliku od javnog sektora gdje se sindikalna organiziranost gotovo podrazumijeva. Članstvo sindikata realnog sektora je u opadanju i pasivno je. Nisu nerijetke situacije i prebacivanje radnika iz jedne u drugu udrugu sindikata koje djeluju kod istog poslodavca. Sve to rezultira niskom razinom pokrivenosti kolektivnim ugovorima i nedovoljnim sklapanjem kolektivnih ugovora na razini poduzeća.

Funkcioniranje bipartitnog socijalnog dijaloga promatramo i kroz funkcioniranje radničkog vijeća i sudjelovanje predstavnika radnika u odlučivanju što je propisano Zakonom o radu. U realnom sektoru radnička vijeća su rijetka, a u tvrtkama gdje postoje i funkcioniraju, postoji dobra suradnja sa sindikalnim predstavnicima.

Prijedlog mjera

- Poticati radnike na udruživanje putem informativnih sastanaka, prezentiranje primjera dobre prakse i sl.
- Osvještavati poslodavce i radnike o prednostima udruživanja

Granski kolektivni ugovori

Sindikalna organiziranost je na zavidnoj razini u javnom sektoru kako na nacionalnoj, tako i na lokalnoj i regionalnoj razini. Identična situacija je u tvrtkama u njihovom vlasništvu ili pretežitom vlasništvu. Nacionalna razina odnosno država, ima nedovoljno informirane i needucirane kolektivne pregovarače, koji pod pritiskom jakih sindikata te zbog političkih razloga potpisuju ugovore koje nisu u mogućnosti poštivati ili ih otežano poštuju. Za javne službe je sklopljen Temeljni kolektivni ugovor za službenike i namještenike u javnim službama s brojnim dodacima i sporazumima. U području socijalne skrbi se primjenjuje Kolektivni ugovor za djelatnost socijalne skrbi. Područje zdravstva također obvezuje granski kolektivni ugovor. U obrazovnom sustavu se primjenjuju granski Kolektivni ugovor za zaposlenike u osnovnoškolskim ustanovama i Kolektivni ugovor za zaposlenike u srednjoškolskim ustanovama itd.

U realnom sektoru, samo sektori ugostiteljstva i turizma te graditeljstva imaju sklopljene granske kolektivne ugovore koji su prošireni na cijelu djelatnost, a osiguravaju minimum prava i obveza poslodavaca i radnika tih sektora.

Kod granskih kolektivnih ugovora je uočen problem njegove primjene i kontrole primjene. Kako se granski kolektivni ugovor primjenjuje na području cijelog državnog teritorija, isti u obzir treba uzeti okolnost nejednakog razvoja pojedinog teritorija koja može dovesti do otežanog ispunjenja svih odredbi kolektivnog ugovora, ali i o činjenici da o cijeloj djelatnosti npr. za kolektivni ugovor za zdravstvo, ne može pregovarati samo jedan sindikat koji okuplja samo jednu struku unutar te djelatnosti. Konkretno, Kolektivni ugovor za djelatnost zdravstva i zdravstvenog osiguranja se primjenjuje na radnike u ovoj djelatnosti za koje se sredstva u iznosu većem od pedeset posto troškova za plaće i druga materijalna prava radnika osiguravaju u državnom proračunu, što podrazumijeva sredstva koja se temeljem ugovora o provođenju zdravstvene zaštite ostvaruju od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. U pregovorima za sklapanje ovog kolektivnog ugovora nisu sudjelovali sindikati koji okupljaju liječnike budući da isti nisu reprezentativni, ali ni privatni zdravstveni sektor, konkretno ustanove za

zdravstvenu njegu u kući, a navedene ustanove, kao i liječnike ovaj kolektivni ugovor obvezuje. Ustanove za zdravstvenu njegu u kući imaju problem u primjeni iz razloga što obavljaju djelatnost na način da jedina sredstva koja mogu dobiti su sredstva od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. HZZO ima postavljen maksimalni limit za isplatu sredstava, a koji je izračunat na način da za maksimalan učinak možete dobiti sredstva koja su dostatna za isplatu materijalnih prava po kolektivnom ugovoru za medicinsku sestru koja je napravila zdravstvenu njegu u kući. Ostale troškove odnosno zakonski obvezne troškove hladnog pogona zdravstvenih ustanova HZZO ne pokriva. Zbog obvezne primjene granskog kolektivnog ugovora, ustanove iz svojih drugih djelatnosti moraju pokrivati gubitke obavljanja djelatnosti zdravstvene njege u kući, ili riskiraju kazne zbog nepoštivanja kolektivnog ugovora, unatoč činjenici da taj isti kolektivni ugovor nije uvažio specifičnost i financijske limite koje su im propisima javnih službi određene.

Prijedlog mjera

- Granski kolektivni ugovor mora uvažiti regionalnu raznolikost odnosno specifičnost lokalnih područja, te njegove primjene na otocima; kao i specifičnost svih radnih mjesta na koje se odnosi
- Granski kolektivni ugovor koji se odnosi na cjelokupnu djelatnost istu može obvezivati samo ako su u pregovorima i zaključenju sudjelovali predstavnici svih socijalnih partnera (na strani poslodavca i predstavnici javnog i privatnog sektora, a na strani sindikata sindikati koji zastupaju sve struke. Iako određeni sindikat na nacionalnoj razini nije reprezentativan, ukoliko je jedini koji zastupa određenu struku, a tu struku/zanimanje isti obvezuje, tada pregovarački odbor mora dokumentirano uzeti u obzir i stajališta te struke/zanimanja/područja i sl.). Npr. sindikat liječnika nije reprezentativan na nacionalnoj razini, ali je jedini na državnoj razini koji okuplja liječnike.
- U zakon o reprezentativnosti kao kriterij za reprezentativnost poslodavaca ili sindikata za kolektivno pregovaranje, uvesti postotak od ukupnog broja pojedine struke npr. ne svih

radnika medicinske struke, nego postotak od određene struke, kako bi sva zanimanja pojedine djelatnosti bila ravnomjerno i ravnopravno zastupljena

- Zbog problema u primjeni granskih kolektivnih ugovora koji se odnose na isplatu materijalnih prava radnicima, ali i činjenice da inspekcija rada ne kontrolira isplatu plaće (po ugovoru, po kolektivnom ugovoru ili pravilniku o radu), budući zakonskim propisima isto nije stavljeno u njihovu nadležnost, poticati inspekciju ministarstva financija da kontroliraju isplate po kolektivnom ugovoru, pravilniku o radu ili ugovoru o radu (sukladno Zakonu o doprinosima).
- Provesti javnu kampanju i utjecati na javnost, poslodavce i radnike ali i pravosuđe, kojom bi se napustila teza da se „kućni“ kolektivni ugovor primjenjuje na sve radnike neovisno jesu li članovi sindikata, jer isto ne pridonosi omasovljenju sindikata budući da radnici ne vide svrhu udruživanja kad svejedno, bez obzira što ne plaćaju sindikalnu članarinu, uživaju pogodnosti koje sindikat daje. Zbog navedene teze, pod krinkom diskriminacije radnika koji nisu u sindikatu, slabi se funkcija i uloga sindikata.

Radna snaga

Prijavljene potrebe za radnicima su najveće u sektorima graditeljstva, pružanja smještaja i usluživanja hrane, trgovine na veliko i malo te popravka vozila, brodogradnje, industrije, obrazovanja, prerađivačkoj industriji, administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima te djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi.

Iako turizam prikazuje stalan rast, zapošljavanje je otežano nedostatkom znanja i vještina, a često i nedostatkom motiviranosti zbog sezonskog karaktera poslovanja i zapošljavanja. Potražnja za njegovateljima je iznimno visoka, a dio se ovih zanimanja zapošljava i bez oglašavanja preko HZZ-a. U području građevinarstva, brodogradnje i općenito industrije nedostaje kvalificiranih radnika svih zanimanja. U području IKT-a potreba za kvalitetnom radnom snagom je izražena i poslodavci se okreću predlaganju novih mjera politike zapošljavanja uključivo i predlaganjem poreznih olakšica kako bi se ovaj kadar zadržao u

zemlji, te osigurao opstanak sektora uslijed sve veće konkurencije drugih zemalja (Rumunjska, Irska).

Problem radne snage imaju udaljena i manje razvijena urbana, ruralna i otočna područja zbog iseljavanja i depopulacije pa gospodarstvo u tim područjima sve više oskudijeva ljudskim resursima za svoj opstanak i razvoj, čime se stvaraju začarani krugovi društveno-ekonomskog i demografskog propadanja.

Na inicijativu Hrvatske udruge poslodavaca prethodnih godina, kvota radnih dozvola za uvoz radne snage se neznatno povećavala, sve dok prošle, a i ove godine ovaj problem nije uzeo maha u sektoru graditeljstva, brodogradnje, industrije ali i drugim djelatnostima. Međutim, u današnjoj situaciji, pitanje povećanja radnih dozvola nije dostatno rješenje. Postoji niz problema rada stranih radnika putem kvote: poslodavci za pojedine sektore ne mogu naći dovoljno radne snage koja bi radila putem kvote; imaju problem smještaja radnika u kvoti (cijeli iznos nije porezno priznat; troškovi smještaja u priobalju i na otocima su veći budući da se stanovništvo bavi turizmom kao dodatnom djelatnošću); za strane radnike vrijede ista pravila zaštite na radu odnosno osposobljavanja za rad na siguran način za radno mjesto koje radnik obavlja; radnici u sve većoj mjeri ne govore hrvatski jezik i često ne znaju ni jedan drugi svjetski jezik te je stručna komunikacija otežana; strani radnici nerijetko prilažu određene formalne kvalifikacije za određeno zanimanje, a prilikom obavljanja posla nadređeni uočavaju da se oni prvi put susreću sa poslom tog zanimanja; poslodavci imaju povećan trošak i zbog obveze prijave promjene boravišta radnika u kvoti što je izraženo u sektoru graditeljstva, budući da u tom sektoru radnici rade isključivo na terenu po cijeloj RH.

Osim samog manjka radne snage u brojčanom smislu, postoje i problemi nedostatka kvalitete i adekvatnih, sa brzo mijenjajućim zahtjevima tržišta usklađenih, kompetencija postojeće radne snage u nizu sektora. U Splitsko-dalmatinskoj županiji ovaj problem se najviše očituje u turizmu i ugostiteljstvu koje je radno intenzivni sektor koji jedino kroz ulaganje u ljudske resurse može odgovoriti na potrebe tržišta, zahtjevne i kritične goste koji traže kvalitetne i distinktivne proizvode, umjesto proizvoda masovnog turizma.

Strukturni problemi na tržištu rada, unatoč iznimnim potencijalima i pozitivnim trendovima u određenim sektorima, na ciljanom području su sve očitiji pa je potrebno djelovati sinergijski prema uvođenju skupa lokalnih, regionalnih i nacionalnih politika i mjera kako bi se stvorio okvir za održivi gospodarski razvoj koji će omogućiti kvalitetno plaćena i održiva radna mjesta a time i ostanak postojeće i privlačenje nove potrebne radne snage.

Prijedlog mjera:

- Omogućiti sufinanciranje programa tečajeva hrvatskog jezika za strane radnike
- Provoditi reforme strukovnog obrazovanja i visokog obrazovanja kako bi isto pratilo promjene na tržištu rada i kako bi se poboljšale izlazne kompetencije učenika i studenata
- Omogućiti porezno rasterećenje organiziranog prijevoza radnika vlastitim prijevoznim sredstvima

Područja

Građevinarstvo

Sektor građevinarstva obvezuje granski kolektivni ugovor koji je proširen na cjelokupnu djelatnost. Ovaj sektor se, kao što je već navedeno, suočava s problemom nedostatka radne snage. Osim već općenito navedenog prijedloga mjera, sektor građevinarstva se suočava s pitanjem prijave boravka strane radne snage. Naime, stranci u kvoti moraju imati prijavljen boravak na istoj adresi tijekom cijelog važenja radne dozvole od godinu dana. Građevinarstvo je djelatnost gdje radnici rade na terenu po cijeloj državi, ovisno o sklopljenom poslu i projektu te jedan poslodavac u isto vrijeme može imati više gradilišta na različitim mjestima. Tijekom godine, radnici uobičajeno rade na više različitih mjesta od kojih su neka udaljena i više od sto kilometara od prijavljenog boravka. Takvim radnicima poslodavac osigurava smještaj na gradilištu odnosno mjestima u blizini gradilišta, a koja mjesta se sa svakim gradilištem mijenjaju.

Prijedlog mjera

- U radnoj dozvoli stranca omogućiti da se kao boravište navede sjedište poslodavca uz napomenu kako se posao obavlja na terenu na području cijele RH, a koji teren se više puta godišnje može mijenjati.
- Izmjenom Zakona o strancima, omogućiti da strani radnik s dozvolom za boravak i rad, koji radi na terenu po cijeloj RH, prijavljuje samo jedno boravište za vrijeme trajanja dozvole, a ne kao po sadašnjim propisima, da tu obvezu nema jedino ako takav rad traje do 90 dana.

Turizam i ugostiteljstvo

Turizam i ugostiteljstvo su jedan od dva sektora na koje se primjenjuje granski kolektivni ugovor, koji je proširen na cjelokupnu djelatnost. Za ovu djelatnost je karakteristično pitanje omogućavanja paušalnog oporezivanja smještajnih jedinica, sezonsko obavljanje djelatnosti, manjak radne snage, ali i manjkave kvalitete postojeće radne snage te nemogućnost pronalaska adekvatnog smještaja za sezonske radnike.

Prijedlog mjera

- Strategijom razvoja županije i sektorskom strategijom odrediti prioritete u razvoju turističke ponude;
- Uspostaviti Regionalni centar kompetencija u turizmu i ugostiteljstvu, Split. Provedbom planiranih soft i hard aktivnosti financiranih iz ERDF-a i ESF-a, škola postaje trening centar za izvođenje kurikuluma baziranog na kontroliranoj praktičnoj nastavi i za unapređivanje stručnih kompetencija i metodičko didaktičkih vještina nastavnika uključenih škola u sektoru turizma i ugostiteljstva;
- Omogućiti porezno rasterećenje u potpunom iznosu za smještaj svih, a ne samo sezonskih radnika;

- Omogućiti porezno rasterećenje prehrane svih, a ne samo sezonskih radnika. Naime, prehrana se ostalim radnicima ukoliko im je osigurava poslodavac, tretira kao plaća u naravi za razliku od sezonskih radnika kojima je prehrana porezno rasterećena.

Brodogradnja i ostala industrija

Sektor brodogradnje, osim što je suočen s nedostatkom radne snage, te svim posljedicama koje ima prilikom izvođenja radova od strane stranih radnika koji rade u kvoti, suočen je s povećanim troškovima koje ulaže u osposobljavanje stranih radnika za rad na siguran način i njihov smještaj i prijevoz. Programi prekvalifikacije i dokvalifikacije radnika za pojedina zanimanja, financirani su ili sufinancirani raznim mjerama za poticanje zapošljavanja.

Ostali sektori industrije se odupiru globalnim izazovima i konkurenciji na svjetskom tržištu, međutim, imaju veće proizvodne troškove zbog fiskalnih i parafiskalnih nameta te povećane troškove transporta svojih proizvoda. Uz to, kao što se i ostali sektori suočavaju s nedostatkom radne snage, za pojedina zanimanja, kao što je npr. krojač, više nema interesa za upis polaznika u to zanimanje.

Kako su cjelokupne snage društva usmjerene u turizam, isto je otegotna okolnost razvoju industrije, zbog činjenice kako nitko u „svom susjedstvu“ ne želi imati proizvodne pogone i tvornice, neovisno što su iste napravljene po najsuvremenijim metodama i uz primjenu svih načela zaštite okoliša.

Prijedlog mjera

- Osigurati dobru prometnu povezanost za teretni cestovni i željeznički promet.
- Potaknuti upis učenika u zanimanja u industriji i obrtništvu kroz projekte Promocije zanimanja
- Osmisliti akcije za privlačenje učenika za upis u strukovne srednje škole kroz stipendiranje, omogućavanje plaćene praktične nastave i sl.

- Mjere za porezno rasterećenje plaća i doprinosa na plaću pogotovo za osobe s nižim primanjima
- Omogućiti suživot industrije i turizma provođenjem razumne politike zaštite okoliša i prostora

Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura, prehrambena proizvodnja i prerada

Poljoprivredni sektor na ovom području nije na zavidnoj razini, a glavni problemi razvoja poljoprivrede na području Splitsko-dalmatinske županije su slijedeći: usitnjenost poljoprivrednih parcela što onemogućuje iskorištavanje ekonomije obujma u poljoprivrednoj proizvodnji; mali je udio navodnjavanog poljoprivrednog zemljišta i posljedična ovisnost poljoprivredne proizvodnje o hidrološkim uvjetima; dominacija ekstenzivnog/naturalnog načina proizvodnje i mali prinos po jedinici iskoristive površine, neracionalno korištenje poljoprivredne mehanizacije; izrazito veliki broj i snaga poljoprivrednih strojeva u odnosu na površinu korištenog poljoprivrednog zemljišta; nepostojanje organiziranog sustava skladištenja, otkupa i plasmana poljoprivrednih proizvoda, što je osobito veliki problem na području ribarstva i akvakulture te nedovoljno educirana radna snaga. Također, sve snage su uperene u turizam što poskupljuje zemljišta koja je ionako teško okrupniti uslijed godina nesređenosti zemljišnih knjiga. Uobičajeno se radi o obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Njihovo postojanje podupiru LAG-ovi te Splitsko-dalmatinska županija putem dodjele namjenskih, bespovratnih novčanih sredstava u cilju poticanja osnivanja i razvoja gospodarskih subjekata (OPG-a) i razvoja tradicijskih djelatnosti. Raznim drugim poticajima i potporama se olakšava rad poljoprivrednih udruga, kao i uspostava i njihovo daljnje poslovanje radi potrebe prilagodbe njihovih članova zakonskim propisima i zahtjevima tržišta.

Prijedlog mjera:

- Izrada Strategije poljoprivrednog razvoja i korištenja poljoprivrednog zemljišta Splitsko-dalmatinske županije;

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

- Sprječavanje procesa deagrarizacije kroz stvaranje organizacijsko-tehničkih pretpostavki za osuvremenjivanje poljoprivredne proizvodnje i ostanak mladih ljudi na selu;
- Napuštanje ekstenzivnog načina poljoprivredne proizvodnje i iskorištavanje ekonomije obujma;
- Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa (sporova) i poticanje procesa okrupnjavanja zemljišnih čestica;
- Povećanje površine poljoprivrednog zemljišta i broja poljoprivrednih parcela koje se navodnjavaju radi smanjenja ovisnosti poljoprivredne proizvodnje o klimatskim i hidrološkim uvjetima;
- Poticanje razvoja turizma na ruralnim područjima kroz razvoj OPG-ova koji pružaju usluge hrane i/ili smještaja;
- Poticanje razvoja ekološke poljoprivrede;
- Povećan plasman poljoprivrednih proizvoda, osobito ekološki uzgojenih poljoprivrednih proizvoda s visokim udjelom dodane vrijednosti, u turističku potrošnju;
- Poticanje zadrugarstva kao dokazano kvalitetnog i učinkovitog načina organizacije malih poljoprivrednih proizvođača;
- Organizacija sustava otkupa i skladištenja poljoprivrednih proizvoda kroz izgradnju hladnjača i uspostavu sustava veletržnica poljoprivrednim proizvodima. Ovo je osobito važno u kontekstu plasmata proizvoda s područja marikulture, ali generalno i svih „lako kvarljivih“ poljoprivrednih proizvoda;
- Modernizacija ribarske flote
- Razvoj lučke infrastrukture za iskrcaj, pretovar i skladištenje ribe te njen daljnji transport;
- Osvremenjivanje kurikuluma srednjih poljoprivrednih škola, bolja educiranost poljoprivrednika

IKT, inovativne i kreativne industrije

Područje računalnog programiranja, obrade podataka i proizvodnje računala svake godine bilježi rast u prihodima, a broj većih subjekata koji se bave ovom djelatnošću stagnira. Potražnja za radnom snagom u ovom sektoru je izrazito velika. Ovaj sektor kao ni sektor kreativne industrije nije pokriven kolektivnim ugovorom, budući da većinu sektora čine mikro tvrtke i slobodna zanimanja.

Prijedlog mjera:

- Porezno rasterećenje bruto plaće;
- Jačanje suradnje znanosti i gospodarstva u županiji s ciljem razvoja inovativnih proizvoda;
- Kreiranjem mjera na razini Županije koji će omogućiti financijsku podršku prilikom razvoja proizvoda i usluga utemeljenih na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama
- Otvaranje inkubatora za „start-up“ poduzeća u području informacijsko-komunikacijskih tehnologija te za uključivanje već aktivnih IT tvrtki u suradnju na novim projektima.

Socijalne i zdravstvene usluge

U ovom sektoru je posebno vidljiv nedostatak potrebnog medicinskog kadra, koji nije samo rezultat odlaska izvan države, nego i neodgovarajuće kadrovske politike u smislu neodobravanja potrebnog broja specijalizacija. Ovaj sektor je pokriven granskim kolektivnim ugovorom, u kojim pregovorima nositelj stručnog dijela zdravstvenih usluga, nije imao priliku pregovarati. Nadalje, glede bolničke dostupnosti zdravstvenih usluga stanovništvu, ovom području gravitiraju susjedne županije i područje susjedne države, što usporava samu dostupnost zdravstvene zaštite domicilnom stanovništvu. Određujući se kao turističko središte, zdravstveni sektor je dodatno opterećen pružanjem neophodnih zdravstvenih usluga turistima.

Socijalne usluge su disperzirane i provodi ih dosta organizacija, udruga i ustanova, što državnih, lokalnih, privatnih i vjerskih. Drugim riječima, područje socijalnih usluga je disperzirano, raznoliko i osobama se često nemoguće snaći na način da mogu koristiti usluge socijalne skrbi. To, međutim, omogućava i netransparentno korištenje resursa socijalne skrbi od strane osoba koje se u ovom području dobro snalaze, budući da sve institucije, udruge i udruženja koja se bave socijalnim uslugama nisu umrežene. Na ovom području nije razvijeno ni udomiteljstvo za djecu bez adekvatne roditeljske skrbi iz razloga što se stanovništvo kao dodatnim zanimanjem bavi turizmom te svaki slobodan „kvadrat“ pretvara u turistički smještaj, koji omogućuje bolje povećanje kućnog budžeta.

Prijedlog mjera

- Omogućiti strukovne kolektivne ugovore u sektoru zdravstva
- Umrežiti institucije, udruge i sl. koje se bave pružanjem socijalnih usluga
- Osigurati dodatne timove medicinske pomoći u turističkim središtima

Obrazovanje

Duže vrijeme se govori o neusklađenosti obrazovanja s potrebama tržišta rada. Na području županije nema interesa učenika, a uslijed toga ni obrazovnih programa za bravare, krojače i sl., iako su ta zanimanja tražena na tržištu rada upravo na području županije. Zabilježeno je kako gimnazije konstantno traže povećanje upisnih kvota, za razliku od obrtničkih škola koje isto ne traže unatoč činjenici kako upravo tog kadra nedostaje na tržištu rada.

Prijedlog mjera:

- Povećati učinkovitost postojećih županijskih tijela za usklađivanje obrazovnog sektora sa tržištem rada, na način da gospodarstvo iskaže svoje potrebe za određenom radnom snagom za određeno npr. četverogodišnje razdoblje, a povezano sa raspoloživim informacijama sa zavoda za zapošljavanje, te da se dozvoli upis redovne kvote (u smislu besplatnog školovanja), samo za odjeljenja koja su gospodarstvu i tržištu potrebna.

- Tješnjom suradnjom regionalne samouprave sa Sveučilištem i strukovnim školama raditi na prilagodbi ljudskih potencijala tržištu rada;
- Definiranje skupa novih obrazovnih programa posebno u dijelu cjeloživotnog obrazovanja kao najučinkovitijeg oblika brze reakcije obrazovnog sektora na potrebe s tržišta rada;
- Uključiti partnere iz gospodarstva u osmišljavanje i realizaciju inovativnih programa osposobljavanja i kurikuluma u redovnom obrazovanju i programima cjeloživotnog učenja prilagođenih stalno mijenjajućim potrebama tržišta rada;
- Urediti sustavan pristup trajnom usavršavanju mentora kod poslodavaca koji primaju učenike na praktičnu nastavu, kao i programe stjecanja pedagoških kompetencija;
- Unaprijediti znanja nastavnika o novim metodama poučavanja i učenja koje u središte procesa stavljaju praktičan rad i samostalnost učenika te o suvremenim tehnološkim postupcima i procesima utemeljenim na novim trendovima tržišta;
- Prilagoditi propise iz područja zaštite na radu, mogućnostima obavljanja stručne prakse kod poslodavca.

Udruge i društveno poduzetništvo

Udruge civilnog društva i društveno poduzetništvo se bave područjima koje država svojim mjerama socijalne politike nije dovoljno riješila. Na području naše županije su registrirane brojne udruge, od kojih se neke posebno ističu svojim djelovanjem.

Svi sektori su pogodni za razvoj društvenih poduzeća, a pogotovo sektor socijalne skrbi, obrazovanja, upravljanja otpadom, obnovljivim izvorima energije te ekološkom proizvodnjom hrane. To je svako poduzetništvo koje donosi društvenu korist i rješava kritične društvene probleme na financijski održiv način.

Prijedlog mjera:

- Osvijestiti tvrtke i sl., neovisno o djelatnosti, da svoj razvoj temelje na društvenoj, socijalnoj i okolišnoj odgovornosti;
- Osigurati savjetodavnu podršku poduzetnicima početnicima, novoosnovanim udrugama i sl. kroz pružanje informacija o društvenom poduzetništvu prije i tijekom prvih godina poslovanja
- Poticati volontiranje u udrugama civilnog društva

Lokalni održivi razvoj

Na razini Splitsko-dalmatinske županije već se provode neke poticajne demografske mjere kojima je cilj stvoriti osnovne uvjete za ostanak i doseljavanje mladih obitelji u ruralna područja radi demografske obnove i ravnomjernog gospodarskog razvoja županije. Dodatna usmjerenost treba se posvetiti prometnoj povezanosti naše županije, kao planiranju određenih sadržaja, koji neće otežati prometno funkcioniranje, ali ni troškove poslovanja za gospodarski sektor. Npr. planirano izmještanje autobusnog kolodvora iz trajektne luke na prostor Kopolice, gdje se vrši teretni cestovni, željeznički i pomorski prijevoz, uzrokovalo bi situaciju da se taj isti teretni prijevoz preseli. Lokacija za preseljenje terminala za teretni prijevoz (cestovni i željeznički) nije nigdje planirana na području grada Splita, ali ni u njegovoj okolini. Prijevoznici ne znaju niti mogu ukalkulirati ni planirati troškove svog poslovanja, kao ni cijeli gospodarski sektor koji se koristio neposredno ili posredno ovim terminalima. Također, promet tim područjem je svejedno usporen, a dodatni sadržaji bi ga još više nepotrebno usporili što bi stvaralo velike prometne gužve i „čepove“.

Prijedlog mjera

- Iako se veliki postotak stanovništva bavi turizmom kao primarnim zanimanjem ili mu je to dodatni izvor prihoda, mora se izbjeći monokultura turizma s obzirom na njegov sezonalni karakter i postojeće i potencijalne negativne aspekte po život stanovništva ovog područja;

- Prilikom planiranja sadržaja određenog područja i većih infrastrukturnih zahvata, kao i gradnje stambenih i drugih sadržaja, sagledati i nedostatke takvog zahvata za lokalno stanovništvo i gospodarski sektor ili određenu djelatnost i kroz mogućnosti funkcioniranja prometa na tom/kroz to područje;
- Uključiti lokalno stanovništvo od samog početka u procese planiranja budućnosti razvoja grada, općine ili županije, kako bi isti stekli osjećaj vlasništva nad razvojnim planovima, mjerama i projektima (bolji protok informacija, transparentno komuniciranje s javnošću);
- Sagledati cjelokupne posljedice za stanovništvo, gospodarstvo ili određeni sektor u tom području, ili koje gravitira tom području ili koje se koristi tim područjem.

Zapošljavanje mladih, osoba s invaliditetom, starijih, dugotrajno nezaposlenih i drugih skupina u nepovoljnom položaju

Unatoč brojnim mjerama za poticanje zapošljavanja i programima prekvalifikacije, stručnog osposobljavanja, kao i nedostatku radne snage, još uvijek imamo veliki broj osoba koje su službeno evidentirane kao nezaposlene. Temeljni je problem nedostatak sustavnog praćenja potrošnje sredstava dodijeljenih kroz različite mjere zapošljavanja te učinaka na dugotrajno zapošljavanje. Danas u ukupnoj nezaposlenosti dominiraju dugotrajno nezaposlene osobe, a to su sve one osobe koja bezuspješno traže posao već preko šest mjeseci te posebice preko godinu i više dana. Za ove osobe su predviđene prije svega državne potpore koje se dodjeljuju s ciljem poticanja zapošljavanja nezaposlenih i dugotrajno nezaposlenih i dostupna su svim poduzetnicima koji posluju pozitivno.

Prijedlog mjera

- Senzibilizirati poslodavce za probleme skupina u nepovoljnom položaju i mogućnosti zapošljavanja te osnažiti pojedince unutar navedenih skupina za njihovo aktivno uključivanje u svijet rada;

- Provedba kampanje osvještavanja poslodavaca i poboljšanja njihove osposobljenosti za provedbu praktične nastave za učenike s teškoćama, ali i šire javnosti na temu senzibiliziranja o potrebama osoba s teškoćama i osoba s posebnim potrebama;
- Organiziranje regionalne smotre za učenike s teškoćama u koju bi se uključile sve škole koje imaju pomoćna zanimanja te javni i privatni sektor da uvide mogućnosti radne integracije te djece;
- Izrada novih specijaliziranih obrazovnih programa uvažavajući prijedloge udruga koje rade s osobama s teškoćama. Suradnja udruga bitna je za prepoznavanje i definiranje potreba u smislu opreme, materijala za učenje i podučavanje, osposobljavanja i usavršavanja osoblja, školskih programa i instrumenata samoprocjene;
- Uspostaviti sustav praćenja potrošnje sredstava dodijeljenih kroz različite mjere zapošljavanja te učinaka na dugotrajno zapošljavanje;
- Poticanje programa za nezaposlene (prekvalifikacije, dokvalifikacije itd.), s posebnim naglaskom na dugotrajno nezaposlene;
- Poticanje programa za mlađe umirovljenike (usavršavanje, tečajevi itd.);
- Raditi na vraćanju samopouzdanja kod dugotrajno nezaposlenih osoba kroz posebne radionice HZZ-a.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.